Čárové kódy

1. Systém čárových kódů knihoven v ČR

Systém spravuje Národní technická knihovna. Informace o systému a žádost o přidělení předčíslí čárového kódu najdete na jejím webu.

Používají se kódy dvou typů – EAN 13 a Code39.

1.1 Použití kódů typu EAN 13

Pro čárové kódy typu EAN 13 se kód exempláře knihovny vytvoří podle následujícího vzoru:

20XXXXXYYYYYC (celkem 13 číslic):

- **20** je předčíslí pro tzv. interní použití kódu (tj. neoznačuje žádnou zemi);
- **XXXXX** označuje číslice přiděleného předčíslí;
- **YYYYY** jsou číselná označení knihovních jednotek[1] (zleva dorovnaná nulami);
- **C** označuje kontrolní znak čárového kódu.

Příklad kódu typu EAN 13:
Exemplář s číslem *1* v knihovně, které bylo přiděleno předčíslí 45768, na obr. 1.

Obr. 1: Kód EAN 13 (zdroj: archiv autorek)

Poznámka: Na obrázku je uveden čárový kód s vytištěným kontrolním znakem *3* na konci, kód ale bude interpretován jako *2045768 00001*[2].

Délka přiděleného předčíslí a také délka číselného označení knihovní jednotky, která je uvedena v obou příkladech (pro EAN 13 i Code39), platí pro knihovny s fondem v řádu desítek tisíc dokumentů. V případě, že jde o větší knihovnu, je předčíslí kratší a počet znaků pro knihovní jednotky je vyšší.

1.2 Použití kódů typu Code39

Pro čárové kódy typu EAN 13 se kód exempláře knihovny vytvoří podle následujícího vzoru:

XXXXXYYYYY (celkem 10 číslic pro kód bez kontrolního znaku)[3]:

- **XXXXX** označuje číslice přiděleného předčíslí;
- **YYYYY** jsou číselná označení knihovních jednotek (zleva dorovnaná nulami).

Příklad kódu typu Code39:
Exemplář s číslem *1* v knihovně, které byl přiděleno předčíslí 45768, na obr. 2.

Obr. 2: Code39 (zdroj: archiv autorek)

2. Generování (tisk) čárových kódů

2.1 Předtištěné čárové kódy

Čárové kódy pro konkrétní knihovnu je obvykle možné pořídit předtištěné od dodavatelů nebo provozovatelů knihovních softwarů nebo od dalších firem. Pro tisk je třeba mít přidělené předčíslí knihovny a také zadat požadovaný počet a rozsah kódů.

Je také možné generovat a tisknout v čárové kódy přímo v knihovně, a to s využitím fontů pro čárové kódy v softwaru pro vytváření čárových kódů. Výhodou těchto řešení je možnost použití běžných tiskáren a štítků. Existuje řada komerčních softwarů a aplikací pro generování kódů, lze využít také otevřené či online nástroje:

- gLabels je software pro operační systém GNU/Linux určený pro tisk štítků vizitek a kódů. Nabízí jednoduché a intuitivní grafické rozhraní s velkým množstvím funkcí, lze v něm nadefinovat vlastní štítky nebo využít předpřipravené šablony.
- LaTeX[4] je program určený pro sazbu a tisk textu, který obsahuje také makra pro tisk čárových kódů. Lze s ním pracovat v různých operačních systémech. Doporučujeme jej spíše pro ty, kdo už s programem LaTeX běžně pracují (LaTeX je mocný nástroj, ale jeho používání vyžaduje důkladnou přípravu).
- Avery Design %%&%% Print je volně dostupný online nástroj pro tisk štítků a vizitek, který využívá předdefinované šablony pro štítky od společnosti Avery.
- Online generátor čárových kódů je online nástroj vhodný spíše pro testovací účely nebo pro tisk

menšího počtu jednoduchých kódů (pro standardní tisk kódů v knihovnách se příliš nehodí).

2.2 Tisk čárových kódů z knihovního softwaru

Některé knihovní softwary umožňují tisk čárových kódů přímo při katalogizaci/zpracování knihovních jednotek. Způsob tisku štítků se v jednotlivých softwarech liší. Většinou je také třeba speciální tiskárna štítků, která tiskne na speciální samolepicí štítky v rolích.

1)
Číselné označení knihovní jednotky může vycházet z klasického přírůstkového čísla, popř. s ním být shodné.
2)
To platí v případě, kdy čtečka kódů není nastavena tak, aby přenášela i kontrolní znak.
3)
Typ Code39 umožňuje také použití kódu s kontrolním znakem; z praktických důvodů však doporučujeme použít variantu bez kontrolního znaku.
4)
V češtině se vyslovuje [latech], v angličtině obvykle [leitek].

From:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/ - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:
https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/aks/carove_kody

Last update: **2020/09/24 12:59**